

Vanema poolne lapserööv ja piiride ületamine.

Haldi Koit

Kriminaalpoliitika osakonna
Rahvusvahelise justiitskoostöö talituse nõunik

Rahvusvaheline õiguslane koostöö

Eestis on rahvusvahelise õiguslase koostöö korraldamine Justiitsministeeriumi pädevuses. Sellega tegeleb kriminaalpoliitika osakonna rahvusvahelise justiitskoostöö talitus.

Talituse üldine meiliaadress central.authority@just.ee

Haldi Koit – tsiviilasjad, nõunik

6 208 183, haldi.koit@just.ee

Karin Tammaru – tsiviilasjad, referent

6 208 186, karin.tammaru@just.ee

Astrid Laurendt-Hanioja – kriminaalasjad, talituse juhataja

6 208 190, astrid.laurendt@just.ee

Imbi Markus – kriminaalasjad, nõunik

6 208 192, imbi.markus@just.ee

Konventsioonide ja õigusabilepingute ülimuslikkus

Eesti Vabariigi Põhiseadus §123

Eesti Vabariik ei sõlmi välislepinguid, mis on vastuolus põhiseadusega. Kui Eesti seadused või muud aktid on vastuolus Riigikogu poolt ratifitseeritud välislepingutega, *kohaldatakse välislepingu sätteid*.

Euroopa instrumentide ülimuslikkus

- (1) Liidu pädevuse teostamisel võtavad institutsioonid vastu määruseid, direktiive, otsuseid, soovitusi ja arvamusi.
- (2) Määrust kohaldatakse üldiselt. See on tervikuna siduv ja vahetult kohaldatav kõikides liikmesriikides.
- (3) Direktiiv on saavutatava tulemuse seisukohalt siduv iga liikmesriigi suhtes, kellele see on adresseeritud, kuid jätab vormi ja meetodite valiku selle riigi ametiasutustele.
- (4) Otsus on tervikuna siduv. Kui otsuses täpsustatakse selle adressaadid, on see siduv vaid nimetatud adressaatidele.
- (5) Soovitused ja arvamused ei ole siduvad.

Millal võib olla tegu vanemapoolse lapserööviga?

- Laps on noorem kui 16-aastane;

- Laps oli enne röövi kohanenud elama riigis, kuhu teda tagasi taotletakse;
- Laps on viidud välisriiki või last hoitakse välisriigis tähtaega ületades;
- Vanemal on hooldusõigus (lapse elu- või asukoha suhtes);
- Vanem ei ole andnud nõusolekut
- Vanem on olnud lapse tegelik hooldaja.

Video lapseröövist

- <http://www.youtube.com/watch?v=DwaqjOOKQPU>

- Olemas kõigis EL keeltes

- Olemas ka flaierid kõigis EL keeltes:

<http://bookshop.europa.eu/et/pere-lahuselu-eri-riikides-pbDS0114162/>

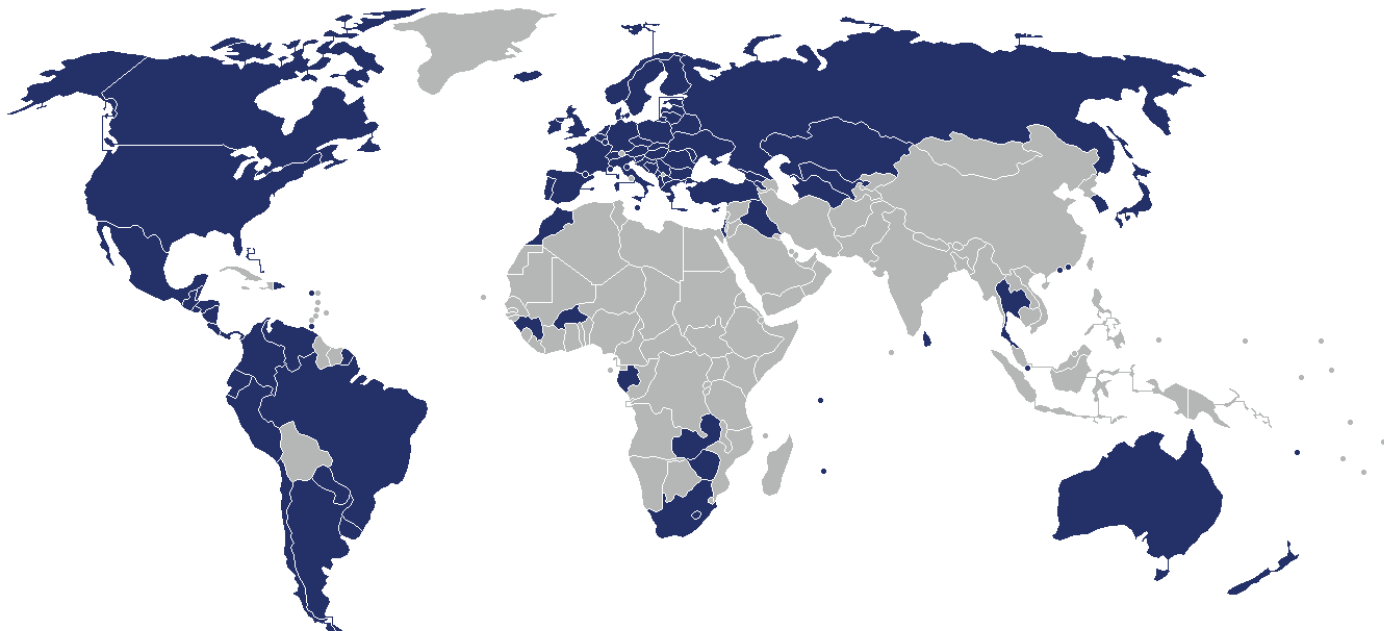
Õiguslik taust

- Haagi 25.10.1980 Lapseröövi suhtes rahvusvahelise tsiviilõiguse kohaldamise konventsioon
- Euroopa Liidu siseselt (v.a. Taani) täiendab konventsiooni Euroopa Nõukogu määrus nr 2201/2003, nn. Brüssel II bis määrus (eriti artikkel 11);
- Teatud ulatuses reguleeritud ka Haag 19.10.1996 konventsiooni poolt
- Käsitlevad ka suhtlusõiguse piiriülest tagamist!
- Taotlused esitatakse keskasutuste vahendusel
- Info taotlejale: <http://www.juristaitab.ee/KKK/perekonnasuhted/rahvusvaheline-lapseroov>

Konventsiooni eesmärk

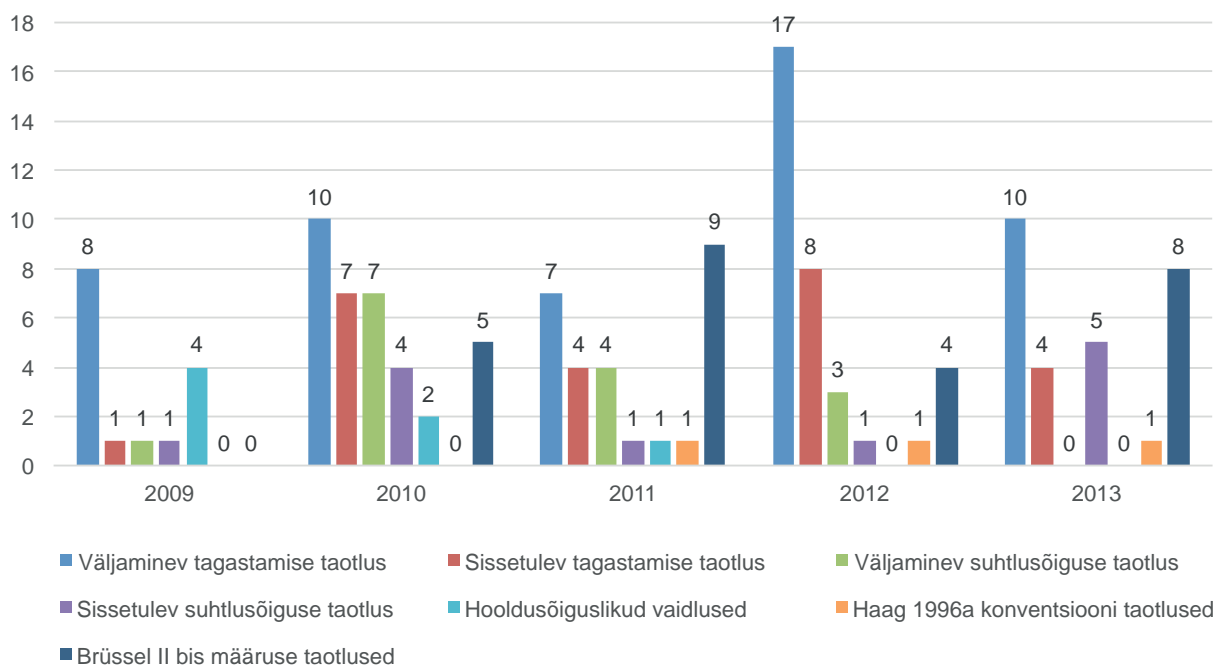
- *Kaitsta last* rahvusvaheliselt tema õigusvastasest äraviimisest või kinnipidamisest tulenevate kahjulike tagajärgede eest;
- Õiguslikult reguleerida lapse *viivitamatu tagasipöördumine* tema hariliku viibimiskoha riiki ja tagada vanemale õigus teda külastada;
- Üldiselt peetakse *lapse huvides* olevaks tema viivitamatut tagastamist harilikku elukohta, kuna lapse hariliku elukoha kohus on kõige pädevam otsustama lapse tuleviku üle;
- *Ennetada* olukordasid, kus lapse teise riiki viimine annaks lapsega koosolevale vanemale eeliseid hooldusõiguse jagamisel, arvestades riikide vanema õiguste ja kohustuste regulatsioonide eripärasid;
- Täiendavalt loodeti, et sellise konventsiooni olemasolu ja rakendamine aitab *vähendada situatsioone, kus last kasutatakse ära teise vanema haavamiseks.*

Osalisriigid (93 riiki!)

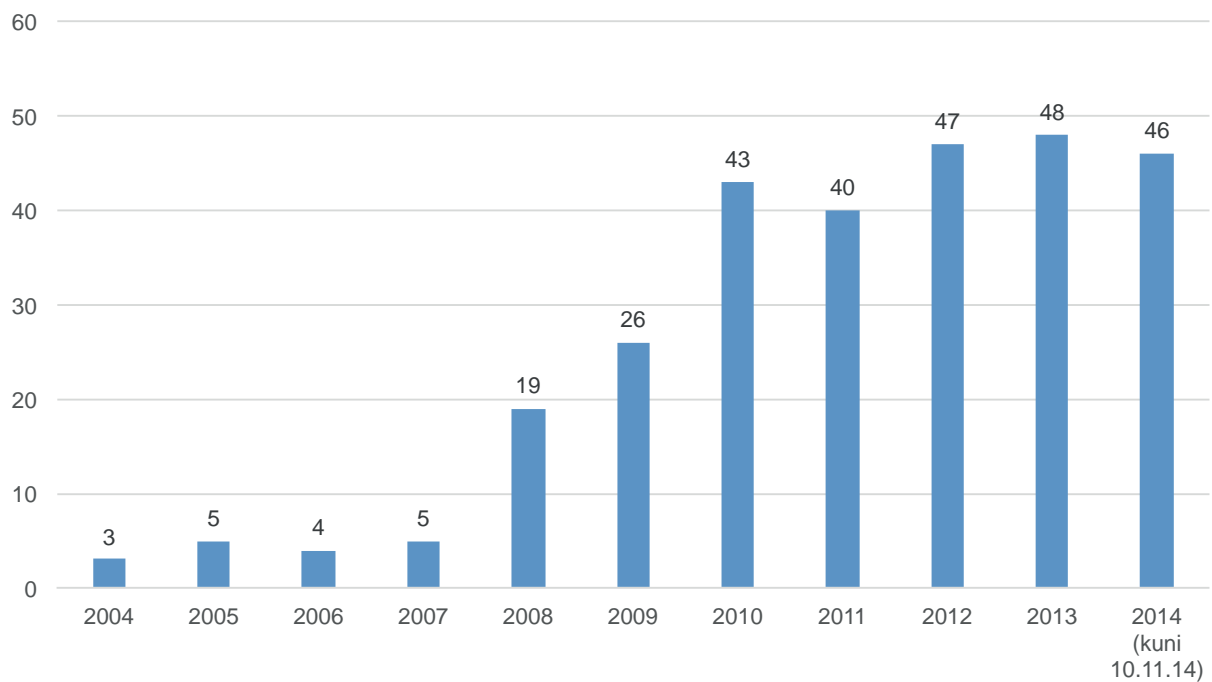

Sinised st. osalisriigid – Justiitsministeerium;
Hallid st. mitte-osalisriigid – Välisministeerium

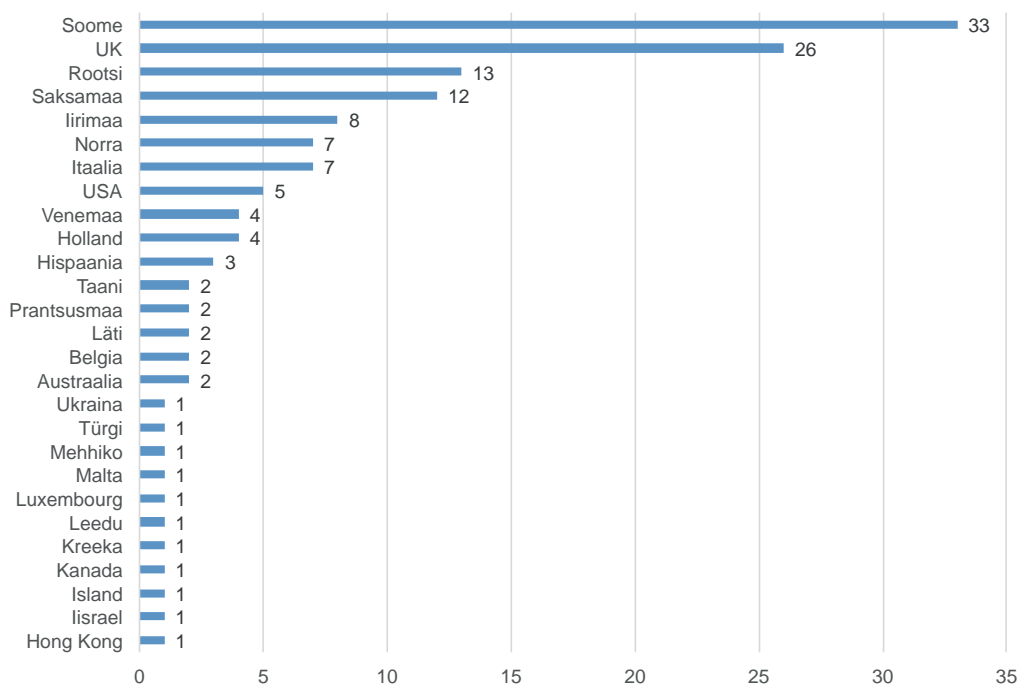
Statistika I – uued taotlused

Statistika II – aastate jooksul menetletud taotlused

Statistika III - riigid

Load, menetlused

Vanem soovib lapsega minna välisriiki:

- Ühine hooldusõigus – peab olema teise vanema luba
- Kui luba pole – EÕK korras otsustusõigus, ainuhooldusõigus vms
- Ainuhooldusõigus – hooldusõiguslik vanem otsustab / luba
- Otsustusõigus elukoha suhtes – otsustusõiguslik vanem otsustab / luba

Kui on probleeme (näiteks teine vanem pole nõus, kuigi peaks olema tema luba) – suunata ta JM-ini

Kohtumenetlused:

- Lapse tagastamist otsustab lapse asukohajärgne riik
- Lapse hooldusõigust otsustab lapse hariliku viibimiskoha riik
- **NB!** Riik kuhu laps on toodud ei tohi hooldusõigust arutada enne kui on otsustatud kas laps tagastada või mitte!!!

Menetluse eripära - maailm

Konventsiooni art 11 lg 1:

Konventsiooniosalise riigi kohus või haldusasutus peab lapse tagastamise asja menetlemist alustama **viivitamata**;

Konventsiooni art 11 lg 2:

Kui asjaomane kohus või haldusasutus **ei ole otsust menetluse algusest alates kuue nädala jooksul teinud**, võib taotleja või taotluse saanud riigi keskasutus ise taotleda või paluda taotluse esitanud riigi keskasutust taotleda **selgitust viivitamise põhjuste kohta**. Kui vastus saabub taotluse saanud riigi keskasutusele, edastab see vastuse taotluse esitanud riigi keskasutusele või taotlejale.

Menetluse eripära – Euroopa Liit

Määruse art 11 lg 3 (1):

Kohus, kellele on esitatud lõikes 1 nimetatud lapse tagasitoomise taotlus, tegutseb taotluse menetlemisel kiiresti, kasutades **kõige kiiremat siseriiklikus õiguses sätestatud korda**.

Määruse art 11 lg 3 (2):

Ilma et see piiraks esimese lõigu kohaldamist, **teeb kohus otsuse hiljemalt kuus nädalat pärast taotluse esitamist**, kui see ei ole erandlike asjaolude tõttu võimatu.

Tagasimine

Vabatahtliku tagastamise arutelu:

- Saadetakse taotleja loal lapse arvatavale KOV-ile
- Lapse asukoha tuvastamiseks
- Haagi 1980a konventsiooni tutvustamiseks
- Vabatahtliku tagasimineku võimaluste uurimiseks
- Kui vanem ei ole nõus läbi rääkima, edastatakse taotlus kohtule

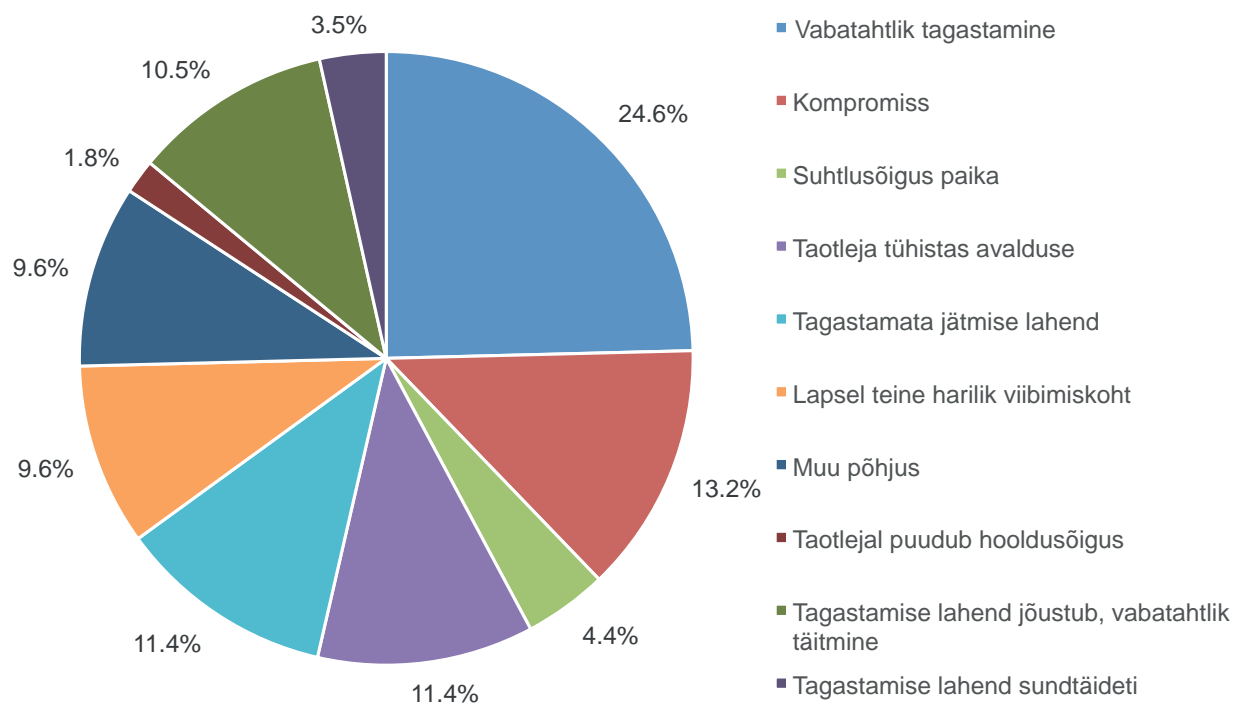
Tagasimineku puhul üldjuhul piisab sellest, et minnakse ajutiselt tagasi ja taotletakse kohalikult kohtult luba Eestissenasmiseks või tehakse kirjalik kokkulepe teise vanemaga

Hea tava juhend vahendamise teemadel: <https://e-justice.europa.eu/fileDownload.do?id=31a7dbbf-e719-447f-a68c-b668f2ef4d20>

Millal võib lapse tagastamata jätta?

- Mahajäänud vanemal või hooldajal ei olnud lapse äraviimise ajal hooldusõigust;
- Lapse äraviimisest või kinnihoidmisest on möödunud enam kui aasta ning laps on uue keskkonnaga kohanenud;
- Mahajäänud vanem või hooldaja ei ole lapse äraviimise või kinnipidamise ajal teostanud oma hooldusõigust;
- Mahajäänud vanem või hooldaja on nõustunud lapse äraviimise või kinnihoidmisega või selle heaks kiitnud;
- Lapse tagasitoomine võib talle põhjustada füüsilisi või psüühilisi kannatusi või muul viisil asetada lapse talumatusse olukorda;
- Laps on jõudnud vanusesse või küpsusesse, kus on õige tema arvamusega arvestada, ning ta ei soovi tagasi minna;
- Lapse tagastamine oleks vastuolus riigi avaliku korraga

Statistika IV - tulemused

Küsimusi?!
Aitäh!

Haldi Koit

6 208 183
Haldi.Koit@just.ee